Chapter 7

bseb class 9th sanskrit Solutions ज्ञानं भारः क्रियां विना

अभ्यासः (मौखिकः)

1. अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तरम् एकपदेन वदत–

(क) तेषां त्रय: केन व्यापादिताः?
(ख) तेषां त्रय: शास्त्रपारंगताः किन्तु कीदृशाः आसन्?
(ग) प्रथमः युवकः किम् अकरोत्?
(घ) चर्ममांसरु
(ड) चतुर्थः वृक्षादवतीर्य कुत्र गतः?
संयोजितम्?

उत्तर– (क) सिंहेन
(ख) बुद्धिहीनाः
(ग) अस्थि संचयं
(घ) द्वितीयेन
(ङ) गृहम्

2. अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तरम् एकवाक्येन बदत

(क) अयं निजः पर: वा इति कर्य गणना भवति ?
(ख) विद्याया: का उत्तमा?
(ग) त्रयोऽपि केन व्यापादिता:?
(घ) मार्गाश्रितैः तै: अटव्यां कानि दृष्टानि?
(ङ) किं सिंहः वन्यपशुः अस्ति?

उत्तर–(क) अंयनिज: परः वा इति लघुचेतसाम् गणना भवति।
(ख) विद्याया: बुद्धिः उत्तमा।
(ग) त्रयोऽपि सिंहेन व्यापादिताः ।
(घ) मार्गाश्रितै: तै: अटव्यां अस्थीनि दृष्टानि।
(ङ) आम् ! सिंहः वन्यपशुः अस्ति।

अभ्यासः (लिखितः)

1. संधिविच्छेदं कुरुत-

एकस्तु = एक: + तु
मित्रैमन्त्रितम् = मित्रैः + मन्त्रितम्
भविष्यतीति = भविष्यति + इति

https://www.evidyarthi.in/

मार्गाश्रितैः = मार्ग + आश्रितैः
ततश्च = ततः + च
यावज्जीवनम् = यावत् + जीवनम्

2. समासविग्रहं कुरुत-

बुद्धिहीनाः = बुद्ध्या हीनाः तृतीया तत्पुरुष
देशान्तरम् = अन्यः देशः कर्मधारय
अर्थोपार्जना = अर्थस्य उपार्जना षष्ठी तेत्पुरुष
उदारचरितः = उदारः चरितः यस्य स बहुव्रीहि
अस्थिसञ्चयः = अस्थीनां संचयः षष्ठी तत्पुरुष
सजीवः = जीवनेन सह वर्तमानः सहार्थ बहुव्रीहि

3. प्रकृति प्रत्ययविभागं कुरुत–

मूढः = मुहू + क्त
कर्त्तुम् = Vकृ + तुमुन्
अवतीर्य = अव + √तृ + ल्यप्
एकत्र = एक + त्रल्
अभिहितम् = अभि + √धा + क्त
आश्रितः = आ + √श्रि + क्त

4. संस्कृत भाषया अनुवादं कुरुत-

(क) किसी गाँव में चार युवक रहते थे।
(ख) वे परस्पर मित्रभाव से रहते थे।
(ग) अर्थोपार्जन के लिए वे दूसरे देश में गए।
(घ) उन्होंने एक स्थान पर अस्थियाँ देखी।
(ङ) वे अस्थियाँ एक सिंह की थीं।

उत्तर-(क) कस्मिश्चिद् ग्रामे चत्वारः युवानः निवसन्ति स्म।
(ख) ते परस्परं मित्रभावेन निवसन्ति स्म।
(ग) अर्थोपार्जनाय ते देशान्तरं गतः।
(घ) ते एकस्मिन् स्थाने अस्थीनि अपश्यन्।
(ङ) तानि अस्थीनि एकस्य सिंहस्य आसन् ।

5. अधोलिखितेषु कोष्ठपदेन समुचितेन रिक्तस्थानं पूरयत-

(क) कदाचित तैः ....मन्त्रितम्। (बिप्रैःसाधुभिः मित्रैः)
(ख) राजपरिग्रहः ....विना न लभ्यते। (धनं/बुद्धिं/विद्यां)
(ग)......चरितानां तु वसुधैव कुटुम्बकम्। (उदार/विशाल)
(घ) त्रयोऽपि .....व्यापादिताः। (दस्युना/सिंहेन)
(ङ) तृतीयः पुरुषः सुबुद्धिना ...... (वारितः प्रेरितः)

https://www.evidyarthi.in/

उत्तर-(क) मित्रैः
(ख) विद्यां
(घ) सिंहेन
(ग) उदार
(ङ) वारितः

https://www.evidyarthi.in/